

Šéf České elitní policie, ředitel Národní centrály proti organizovanému zločinu Jiří Mazánek: MAFIÁNI V ČESKU NEJSOU OVĚŠENÍ HROMADOU ZBRANÍ, ALE ČERPAJÍ DOTACE A DĚLAJÍ STÁTNÍ ZAKÁZKY

- CZ24 News | 11. listopadu 2020

ČESKO: Rozhovor s ředitelem Národní centrály proti organizovanému zločinu Jiřím Mazánkem. Říká mimo jiné, jak se změnila mafie a že chce, aby každý rok jeho lidé odhalili velkou kauzu – jako byl Rath nebo Švachula.

Státní zástupci jeho detektivy nahlas kritizovali, že nedokážou odhalit opravdu velkou kauzu. Třeba důležitý korupční případ spojený s politikou.

Jiří Mazánek, ředitel Národní centrály proti organizovanému zločinu, ale v rozhovoru pro Seznam Zprávy tvrdí, že se tenhle trend obrací.

A dává za příklad brněnskou korupční kauzu Stoka s hlavním aktérem místostarostou Jiřím Švachulou z hnutí ANO, v níž si politici podle obžaloby rozdělávali na úplatcích desítky milionů za ovlivněné zakázky. „Téměř žádná zakázka nebyla čistá. To už bylo skoro jako v Itálii šedesátých let,“

říká Mazánek.

Dělají teď vůbec vaši lidé na nějakých velkých případech? Když je teď v koronakrizi všechno dost zmrazené?

Musíme pracovat, ani koronakrize zločin nezastaví. Je to pro nás samozřejmě složitější, protože musíme dodržovat všechna bezpečnostní opatření. Kde to jde, využíváme home office. Doma mohou policisté provádět analýzy, mohou být i v terénu. Musíme prostě fungovat dál, protože vidíte, že svět je pořád nebezpečné místo.

Kolik vašich lidí už onemocnělo, nebo bylo v karanténě?

Průběžně je to několik málo desítek policistů.

Můžete normálně vyslýchat? Nebo se vám stává, že zkrátka obviněný člověk řekne: Nepřijdu, bojím se, že se nakazím?

Rouška už je málo, při kontaktu se stranami jednoznačně musí mít naši policisté respirátor, používat dezinfekci, plastové štíty, odstupy. Občas se stane, že někdo nechce přijít. Ale je to často věc komunikace – umožňujeme teď například obhájcům, že se můžou účastnit výslechů po Skypu. Takhle ostatně děláme i svoje porady.

Vy jste teď vydali výroční zprávu za rok 2019, v níž píšete, že jste loni chtěli dělat víc těch nejzávažnějších, skrytých kauz, které si vaši lidé sami najdou. To se povedlo?

Myslím, že z větší části se to povedlo. Ale je to bohužel vidět až letos, vzhledem k nutné době zpracování takovýchto velkých věcí, kdy prověřování je otázka řady měsíců. Je to samozřejmě fotbalová kauza, ministerstvo práce a sociálních věcí (*údajné machinace při IT zakázce – pozn. red.*), kauza J.O. Investment a některé drobnější menší korupční kauzy.

To, že chcete pracovat na závažnějších kauzách, jsem si přeložil tak, že se zaměříte víc na politiky. Takových případů moc nemáte.

My se nezaměřujeme na politiky, my se zaměřujeme na kauzy, které se týkají veřejných peněz. A na těch velmi intenzivně pracujeme – to jsou třeba za rok 2019 kauza Stoka v Brně (*obžalovaný z úplatků ve výši desítek milionů je například bývalý místostarosta za ANO Jiří Švachula*) nebo případ v agentuře CzechTourism (*manipulace se zakázkami*). Další příklady – kauzy okolo podnikatele Horáčka nebo sportovní dotace kolem fotbalového svazu. To je pole, na které cílíme z hlediska ochrany veřejných financí: dotace, prodej majetku, veřejné peníze.

Ale je fakt, že posledních za osm let jsou tady jen dvě velké korupční kauzy spojené s politikou: případ hejtmána Davida Ratha a teď Švachula a brněnská Stoka.

Já bych do toho započítal i třeba korupční případ Nemocnice Na Homolce a některé další. To je přece věc rozsahem srovnatelná s Rathem. Ano, kauz, jako je Rath nebo Stoka, nikdy nebude pět za rok. Ale bylo by samozřejmě velmi dobré, kdybychom jednu takhle velkou každý rok měli.

Ty zločiny se dějí a vy se k nim jen neumíte dostat? Ve výroční zprávě to jinými slovy říkáte: že je pro vás těžké proniknout tam, kde se například skrytě ovlivňují zakázky.

To je otázka té skrytosti. My jsme schopni se do toho prostředí dostat, ale vyžaduje to vysoké nasazení. To nejsou věci, na kterých mohou dělat dva lidé. Vyznačují se sofistikovaností, jakou se trestná činnost páchá, právní i skutkovou složitostí. A navíc k tomu děláme i jiné rozsáhlé kauzy – třeba investiční podvody, které nepoutají možná tolik pozornosti, ale z hlediska škody a dopadu na poškozené jsou na stejné úrovni. Máme i hodně daňových kauz – a ono udělat miliardovou daňovku, to je obrovsky náročné. Totéž obchod s lidmi, ani ten není v pozornosti médií. Přitom tam máme každý rok několik zásahů a stíháme desítky lidí.

Foto: Vojtěch Veškrna, Seznam Zprávy

Pistolníci už skoro vymizeli, říká Jiří Mazánek, ředitel NCOZ. Mafie dnes sedí víc u počítačů.

No a máte tedy nějakou novou metodu, jak proniknout mezi ty nejvyšší korupčníky? Právě mezi ty, kteří se pohybují kolem politiky?

Už asi nevymyslíte moc nových věcí. Takže spíš se zaměřit na vyhodnocování důkazů a sledovat komunikaci těch lidí mezi sebou. Ano, to jsou výzvy, které před námi stojí. Ale vždy to bude hlavně o práci s informacemi z prostředí, z veřejných zdrojů, z jiných kauz – a ty informace složit a včas přijít s nasazením operativní techniky a zahájit trestní stíhání. Sami vidíme, že největší šance uspět s důkazy u soudu je tam, kde jsme na té kauze – a nejde jen o korupci – takzvaně online. A důležitý je také institut spolupracujícího obviněného, ten se nám velmi osvědčuje.

Spolupracující obviněný je člověk, který se přizná, vypovídá proti ostatním a pak dostane nižší trest. Viděli jsme to u Ratha i v brněnské kauze. Máte nějakou speciální metodu, jak obviněné k tomu přesvědčit?

Daří se nám to v řadě kauz. Ta nejlepší metoda jsou kauzy, které už proběhly. Když obviněný vidí, že to tak skutečně funguje: pomůže trestnou činnost rozkrýt výměnou za nižší trest.

Brněnský případ Stoka je asi srovnatelný s Rathovou kauzou...

... myslím, že je dokonce rozsáhlejší.

Dobře. Překvapilo vás na něm něco?

Asi to, že někdo dokázal na několik let vybudovat takhle rozsáhlý a dokonalý korupční systém. To se zatím nikomu jinému nepodařilo. A teď nás pochválím: už po roce se nám podařilo podat obžalobu v první části a ten případ se soudí. A před soudem je na důkazech vidět, že jsme pracovali dobře – a ne na zakázku, jak nás někdy obviňují.

V čem byl ten korupční systém v Brně dokonalý?

V tom, že takřka neexistovaly zakázky, které nebyly ovlivněné. Ti lidé si byli schopni zajistit úplatky ze zakázek za stovky tisíc i za miliony. Prostě měli všechno, téměř žádná zakázka nebyla čistá. To už bylo skoro jako v Itálii šedesátých let.

Jiří Mazánek (44)

– jako vyšetřovatel pracoval například na kauze nákupu bojových vozidel Pandur, za kterou šel do vězení Marek Dalík, pobočník premiéra Mirka Topolánka z ODS,

– po vzniku Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ) v roce 2016 se stal ředitelem odboru závažné hospodářské trestné činnosti a korupce,

– v roce 2018 vyhrál výběrové řízení na místo ředitele NCOZ.

Mimochodem, jak se vám loni poslouchal rozsudek, kdy vrchní soud v Rathově kauze překvapivě osvobodil skoro všechny obžalované v části týkající se uplacených nemocničních zakázek?

Samozřejmě že ne dobře. Žijeme v právním státě, kde se spravedlnost a trest hledá velmi složitým formalizovaným procesem. Je to dobře, protože se hraje o zájmy a práva lidí. Ale někdy je ten celý proces tak dlouhý a složitý, že na jeho konci mizí ten začátek. Někdy se můžeme dostat až k absurdním soudním výrokům. Ten policista, který případ zpracovával, přitom dobře ví, jak to bylo. Ale třeba nepřipuštěním některých důkazů u soudu může dojít k situacím, kdy ten policista nebo i veřejnost nevnímá rozsudek jako správný.

Právě, u Ratha vrchní soud nepovolil odposlechy, které předtím Nejvyšší soud označil za naprosto v pořádku.

Ano, ale to už je pak rozhodnutí a svědomí konkrétního soudce.

Mluvil jste o náročných daňových kauzách. Ale i nejvyšší státní zástupce říká, že vás daňové kauzy příliš zatěžují. Že se máte raději věnovat kauzám typu Švachula a Brno.

No, zatěžují. Daňová kobra se osvědčila, a pokud tady velké daňové kauzy budou, tak je prostě musíme zpracovat. Protože my jsme schopni identifikovat krácení daní v rádech až stovek milionů, občas i miliardy. A protože ve finále je to stejný organizovaný zločin jako zakázky nebo obchod s lidmi. A myslím, že naše kapacity jsou dnes v tomhle směru dostatečné.

Jiná citace: Vrchní státní zastupitelství v Olomouci zase říká, že od vzniku NCOZ v roce 2016, spojením dvou velkých útvarů policie, jste si nedokázali sami najít žádnou velkou kauzu. Kromě Brna a Stoky. To znamená, že když už nějaká byla, přišli jste na ni například díky podanému trestnímu oznámení.

Oni vnímají hlavně kauzy ve své působnosti. To znamená ty z Moravy a další kauzy, které pod ně spadají. Celkově těch případů máme víc. Ale otevřeně říkám: Ano, vznik NCOZ přinesl to, že se vyhledávací činnost velmi zmenšila. V tom mají pravdu.

Proč?

Protože místo aby policisté řešili zločin, začali se zabývat sami sebou.

Myslíte věcmi, které přímo nesouvisely s prací?

Přesně tak. Řešíte, co s vámi bude, kdo vám bude šéfovat, co se vlastně po vás chce, rozhlížíte se, kam byste se vrtnul jinam, pokud nesouhlasíte s tím, co se na útvaru děje... To byla věc, která útvar provázela první dva roky. Dnes už to není, lidé vědí, co mají dělat, a jsou vedeni naším společným cílem. Ten útvar už není rozpadlý do článků, které se mezi sebou nebaví. Myslím, že na naší činnosti

letos v roce 2020 se to výrazně projeví.

Státní zástupci tvrdí, že kromě naprosto skvělých lidí tady máte i dost méně schopných a výkonných nebo nezkušených. Co s tím děláte?

Zaprvé se snažíme, aby místa vedoucích zastávali lidé, kteří na to mají. A osvědčili se na kauzách. Protože tihle lidé vědí, jak se ta práce má dělat. Rozvíjíme si sami vzdělávací programy, e-learning, školení. A od jedné věci nechceme nikdy ustoupit: Není to tak, že k nám přijdete a my vás hned vezmeme, na výběru nových lidí si dáváme velmi záležet – já jako ředitel rozhoduji, koho na základě výběrového řízení vezmeme, výběrové řízení je rozloženo do tří celých dní a je velmi obsáhlé a náročné. A potom je to práce s lidmi a jejich oceňování.

Už ani nevím, který ředitel v téhle kanceláři v minulosti říkal, že špičkoví detektivové budou brát klidně 60 tisíc měsíčně. Mají je?

Proti tomu, co bylo dříve, se to zlepšilo. Víte, pokud chcete dělat kauzy, neodcházíte domů v půl čtvrté. Anebo odejdete, ale večer se zase do práce vracíte. Nebo přijdete v sobotu. Je to nápor na rodinný život i na zdraví. Jsme v situaci, kdy máme dost policistů, kteří jsou ve službě 25 a víc let. Takový policista vždy přemýšlí, jestli ještě vůbec bude pokračovat. Udržíme si je tím, že budeme dělat kauzy, které mají výsledek, a když je dobře zaplatíme. Průměrný hrubý plat dnes máme na celém útvaru opravdu o něco vyšší, než je vámi zmiňovaná částka. Ti nejlepší mají pochopitelně víc.

Foto: Vojtěch Veškrna, Seznam Zprávy

Jiří Mazánek říká, že z jednoho nesleví: do NCOZ budou nastupovat jen ti nejlepší policisté.

Vaše výroční zpráva říká, že se organizovaný zločin zásadně proměnil. Jak?

V podstatě se dá říct, že takový ten klasický organizovaný zločin 90. let zůstal už jen v oblasti nelegální migrace.

Klasický, to myslíte mafiány starého stříhu?

Přesně tak, ověšení hromadou zbraní, neštítí se kdykoli spáchat jakékoli násilí nebo vydíračky. Tohle období je pryč. Organizovaný zločin je sofistikoval, uklidil se do závětří a víc se zaměřuje na daně, čerpání dotací, zakázky, praní peněz.

Co to znamená pro vás? Že se ten mafiánský svět propojuje s online světem, a ještě k tomu překračuje hranice?

Je to tak. I ten mafiánský svět přechází do technologií, do digitálního světa, infiltruje veřejný život a státní správu. Takže my s tím nemůžeme bojovat přes jednotlivé policisty. Ale jedině týmem lidí, který umí analytickou práci, vyhodnocuje informace a přetavuje je do důkazů. Tím roste čas, který je nutné věnovat kauzám.

Souvisí to s tím, že jste loni vytvořili speciální tým pro vyhodnocení elektronických důkazů. To jsou lidé, kteří dokážou z těch miliard dat zabavených v počítačích vykutat to, co je pro vás cenné?

Přesně tak, to je asi to nejvýznamnější, co jsme loni v tomhle směru udělali. Dlouho jsme stáli před problémem, jak vyhodnotit to obrovské množství dat. Je to pracoviště s analytiky, kteří jsou schopni se podílet na zajištění dat a především na jejich vyhodnocení. A najít použitelné důkazy – takové, které bychom normálně neobjevili, protože se pracuje se speciálními a velmi drahými nástroji. A přináší to také zrychlení práce na kauzách. Otvírat si v počítači soubor za souborem, to je práce na roky. Takhle se nám to zkracuje na několik měsíců.

Autor: Vojtěch Blažek

Zdroj: <https://www.seznamzpravy.cz/c>